

Ірина Барановська
ORCID ID 0000-0002-8223-1683

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти
Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського
вул. Острозького, 32, 21000, м. Вінниця, Україна
iriskab1468@gmail.com

Анастасія Чернятинська
ORCID ID 0000-0002-6228-9669

студентка факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв
Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського
вул. Острозького, 32, 21000, м. Вінниця, Україна
achernyatinska@bk.ru

Світлана Похла
ORCID ID 0000-0002-7138-7391

студентка факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв
Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського
вул. Острозького, 32, 21000, м. Вінниця, Україна
pokhila1998@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОБДАРОВАНОСТІ ДІТЕЙ У ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

У статті висвітлено проблеми розвитку творчої обдарованості дітей у позашкільних навчальних закладах. Встановлено, що обдаровані діти (діти з особливими освітніми проблемами) в сучасному освітньому просторі є найбільш незахищеним ланкою суспільства. У швидко змінюваному світі вони потребують особливої уваги з боку вчителів, батьків, психологів і медиків в процесі виховання, навчання, адаптації, соціалізації і самореалізації особистості. Розкрито унікальність понять «обдарованість» і «творча обдарованість» дитини. Проаналізовано роботи вчених, досліджено компоненти і показники дитячої обдарованості. З'ясовано, що позашкільні заклади освіти в Україні мають давні традиції навчання та виховання учнівської молоді за інтересами, вподобаннями, індивідуальними можливостями. Принципи їх діяльності дозволяють враховувати індивідуальні особливості кожної дитини. На прикладі роботи Вінницької обласної станції юних натуралістів висвітлені інноваційні підходи розвитку творчо

обдарованих дітей. Подальшого уваги дослідників потребують питання виявлення ранньої обдарованості дошкільнят, забезпечення наступності розвитку обдарованості дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Ключові слова: здібності; інноваційні підходи; позашкільні заклади освіти, спеціальні обдарування; творча обдарованість.

© Барановська І., Чернятинська А., Похила С., 2019

<https://doi.org/10.28925/2312-5829.2019.3-4.206219>

Постановка проблеми. Розвиток суспільства значною мірою залежить від зусилля кожної особи, від можливостей та здібностей, якими вона володіє. На сьогоднішній день нестримно зростає потреба суспільства у неординарних творчих особистостях. Раннє виявлення, навчання і виховання творчо обдарованих і талановитих дітей є запорукою досягнення успіху кожної країни. Обдаровані діти – майбутнє, гордість і честь України, її авторитет на світовій арені. Саме тому перед кожним педагогом стоїть завдання формувати інтелектуально-творчий потенціал нашої держави шляхом впровадження інноваційних підходів, створення сприятливих умов розвитку кожної обдарованої дитини, реалізації права особистості на індивідуальність, унікальність, внутрішню свободу, особистісну самореалізацію.

Особлива роль у цьому процесі надається позашкільним закладам освіти, які в Україні є широкодоступними. Вони дають дітям та юнацтву додаткову освіту, спрямовану на здобуття знань, умінь і навичок за інтересами, забезпечують потреби особистості у творчій самореалізації та організації змістовного дозвілля. До них належать палаци, будинки, станції, клуби й центри дитячої, юнацької творчості, дитячо-юнацькі спортивні школи, школи мистецтва, студії, бібліотеки, оздоровчі та інші заклади. Позашкільні заклади освіти можуть бути комплексними чи профільними (спеціалізованими). Комплексні позашкільні заклади забезпечують роботу творчих об'єднань за інтересами (гуртки, секції, ансамблі, театри тощо), профільні (спеціалізовані) – створюють умови для розвитку природних нахилів та інтересів дітей і підлітків, задоволення їх потреб з певного напрямку діяльності. Усі вони працюють за річним планом. Набір учнів відбувається як на без конкурсній

основі, так і за конкурсом, умови якого розробляє заклад. Освітній процес здійснюється диференційовано, відповідно до індивідуальних обдарувань дітей.

Психологічні особливості обдарованих дітей обумовлюють певні акценти основних цілей освітнього процесу, які формують знання, вміння і навички в певних галузях і створюють умови для пізнавального і особистісного розвитку учнів з урахуванням їх обдарування. Головним завданням і метою освітніх позашкільних закладів є те, що вони повинні розкрити і розвинути дитячі здібності, обдарування і таланти, впроваджувати інноваційні підходи та технології розвитку творчої обдарованості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема обдарованості розглядалася багатьма вченими. Її багатогранні аспекти знайшли своє відродження у працях як зарубіжних, так і вітчизняних психологів. Суттєвий внесок у вивчення психіки обдарованих дітей, розробку важливих психологічних принципів розвитку творчих здібностей, побудову психологічних моделей обдарованості, виявлення природи обдарованості зроблено Дж. Гілфордом, Ю. Гільбухом, О. Кульчицькою, Н. Лейтесом, О. Матюшкіним, О. Музикою, В. Моляко, М. Под'яковим, Дж. Рензулі, В. Рибалком, Г. Тарасовою, П. Торренсом, В. Юркевичем.

Важливими для формування обдарованої особистості є розроблені психолого-педагогічні принципи творчого розвитку дітей в початковій школі (Я. Венгер, В. Давидов, Д. Ельконін, О. Запорожець, В. Клименко, М. Лисина, Т. Хромова). У дидактичній і методичній літературі розглядаються різні аспекти досліджуваної проблеми, а саме: характерні риси обдарованих дітей (Г. Костюк, Н. Нестеренко), навчання обдарованих дітей (З. Бактори, М. Бургін, Н. Докшина, С. Кошель Г. Степенко), особливості роботи з обдарованими дітьми (О. Антонова, О. Губеко, Л. Жук, Р. Науменко, Л. Туріщева). Аналіз наукової психолого-педагогічної літератури засвідчив, що проблема обдарованості набула статусу державно важливої.

У Конвенції ООН про права дитини (стаття 31) йдеться, про право дитини на участь у культурному і творчому житті, в іграх, дозвіллі та заходах, які відповідають її віку, займатися мистецтвом, тобто право на творчий розвиток. Закон України

«Про позашкільну освіту» (2018) закріплює право дітей на розвиток (естетичної, технічної, наукової та ін.) творчої обдарованості у позашкільних освітніх закладах, головна мета яких є «забезпечення потреб учня у творчій самореалізації, створення умов для організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань».

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дитяча обдарованість – складне явище, робота з яким залишається однією з найпроблемніших зон діяльності педагогів. Справа в тому, що саме обдаровані діти (діти з особливими освітніми проблемами) в сучасному освітньому просторі є найбільш незахищеним ланкою в процесі виховання, навчання, адаптації, соціалізації та реалізації особистості в швидко змінюваному світі.

Мета статті – проаналізувати інноваційні підходи навчально-виховного процесу позашкільних освітніх закладів, що виступають осередками формування та розвитку творчої обдарованості молодших школярів.

Виклад основного матеріалу. Термін «обдарованість» походить від слова «дар», який означає особливо сприятливі внутрішні передумови розвитку людини. «Обдарованість – це поведінка, що характеризує здібності і може виявлятися у різних сферах діяльності», – доводить американський психолог Дж. Рензуллі. Обдарованість – це генетично зумовлений компонент здібностей, що розвиваються у відповідній діяльності та деградує за її відсутності (В. Виготський, Н. Лейтес, О. Савенков). Фундаментом обдарованості, як зазначає П. Тадеєв (2008), є задатки – спадкова передумова розвитку здібностей. Якщо вони не розвиваються, настає так зване «заморожування» задатків – такий механізм знищення будь-якої обдарованості (Тадеєв П., 2008).

На переконання вчених обдарованість – багатовимірне утворення, її не можна зводити ні до коефіцієнта інтелектуальності, ні до креативності (творчості), ні до мотивації. Вона – унікальна, тому вчителю слід враховувати різноманітність і винятковість форм її реального вияву.

Обдарованість – це система, що включає такі компоненти:

- анатомо-фізіологічні задатки;
- сенсорно-перцептивні блоки (підвищена чутливість);

- інтелектуальні та розумові можливості;
- емоційно-вольова структура;
- високий рівень продукування нових образів, фантазія, уявлення.

Обдаровані діти – діти, в яких у ранньому віці виявляються здібності до виконання певних видів діяльності. Вони істотно випереджають своїх ровесників у навчанні та успіхами у певній освітній галузі. Істотною ознакою обдарованості дитини є випереджаючий розвиток інтелекту у порівнянні з віком дитини. Для обдарованої дитини характерні висока активність розуму, креативність, нешаблонність мислення, нестандартні погляди на проблеми, інтерес до певного виду діяльності, підвищена схильність до розумової діяльності, потяг до творчості.

Відомі психологи Д. Богоявленська, Д. Гілфорд, Е. Торренс у своїх працях досліджували інтелектуальну та творчу обдарованість. Вчені переконані, інтелектуальна і творча обдарованості мають зовсім різні показники прояву. Якби обдарованість виявляли лише на основі інтелектуальних тестів, то більше ніж 70% творчих дітей було втрачено з поля зору. Структуру інтелектуальної обдарованості, на думку О. Загребельної (2008) складають: сукупність психічних властивостей (інтелектуальні здібності, інтелектуальний контроль, інтелектуальні критерії) та індивідуальний психологічний досвід (Загребельна О.О., 2008, с.64–65).

Творча обдарованість, за О. Матюшкіним, визначається наступними критеріями: провідна роль пізнавальної мотивації; дослідницька творча активність, що відображається у знаходженні нового, в постановці та рішенні проблеми; можливість досягнення оригінальних рішень; можливість прогнозування; здатність до створення ідеальних еталонів, що забезпечують високі етичні, моральні та інтелектуальні оцінки (Матюшкін О.М., 1988) Творча обдарованість – це обдарованість, яка виявляється у нестандартному баченні світу, нешаблонному мисленні. Такі учні багаті на фантазію, винахідництво, інтуїцію, накопичують особливі знання, недоступні їх однолітками і часто незрозумілі вчителю. За висловом Г. Тарасової, «вони можуть знати більше або менше, ніж «академісти», але ці знання – інші й по іншому впорядковані» (Тарасова Г.В., 2005, с. 66). Творчо обдарований учень бажає узяти участь у заходах, які дають можливість

самоутвердитися. Демонструє значну ерудицію на заняттях, заважає вчителю і тому сприймається як порушник дисципліни. Він не заучує факти, користується довідниками, інтенсивність його розумової праці спрямована на інтерпретацію інформації, продукування нових ідей і варіантів. Такий школяр прагне до пошуку причин і їх пояснення, захоплений світоглядними питаннями, виконує дослідницьку роботу, продукує багато оригінальних ідей, але швидко переключається на інші (Тарасова Г.В., 2005, с. 55).

Досліджуючи проблему творчої обдарованості В. Моляко виокремив у системі творчого потенціалу деякі компоненти: інтереси, їх систематичність, спрямованість та частота; допитливість, схильність до пошуку та вирішення проблемних ситуацій; вміння комбінувати, знаходити аналоги, реконструювати; задатки, схильності, що проявляються у підвищеній чутливості, а також у динамічності психічних процесів; швидкість освоєння нової інформації; схильність до постійних порівнянь, зіставлень; прояви загального інтелекту – розуміння, швидкість оцінок і вибору шляху рішення; цілеспрямованість, рішучість, систематичність у роботі; інтуїтивізм – здібність до прояву неусвідомлюваних прогнозів, рішень; здібності до вироблення власних стратегій (Моляко В.А., 2005, с. 5).

Варто зазначити, що значна кількість дослідників, зійшлися на думці, що обдарованість – сумарна особистісна властивість. Інакше кажучи, якщо людина обдарована, то вона здатна досягти успіхів у багатьох видах діяльності. Яскравим прикладом є постаті відомих на весь світ людей: Леонардо да Вінчі, М. Ломоносов, О. Пушкін та ін... Відомо, що Леонардо да Вінчі був не лише талановитим художником, а й видатним інженером та винахідником; М. Ломоносов був не тільки видатним вченим, а ще й поетом і художником; О. Пушкін крім того, що писав вірші і прозу, створював прекрасні ілюстрації до своїх творів тощо. Нажаль, у світі дуже багато людей, яким у свій час ніхто не допоміг у дитинстві зайти своє покликання. Педагогам освітніх закладів та батькам належить, на нашу думку, почесна місія: вчасно виявити та допомогти розкритися здібностям обдарованих дітей.

Процес виявлення обдарованості О. Васильченко радить здійснювати поетапно: спостереження; виявлення психологічного стану дитини шляхом власної оцінки; Інноваційні підходи розвитку творчої обдарованості дітей у позашкільних закладах освіти

визначення коефіцієнту розумового розвитку IQ; визначення інтелектуального розвитку шляхом дослідження вербальних здібностей учня; визначення продуктів творчості школяра; всебічний аналіз конкретних випадків (Васильченко Л.І., 2007, с. 37).

Важливо з'ясувати сферу чи галузь, до якої дитина виявляє найбільший інтерес та здібності, тобто виявити спеціальну обдарованість. Вченими схарактеризовані види спеціальних обдарувань (здібностей) та їх ознаки в різноманітних видах діяльності:

- інтелектуальній (учень швидко і легко засвоює новий матеріал, з легкістю використовує набуті знання у відмінних від навчання ситуаціях. Вміло встановлює причинно-наслідкові зв'язки, розмірковує не плутаючись у думках. Має гарну пам'ять та не витрачає багато часу на повторення того, що потрібно запам'ятати. Має великий активний словниковий запас легко користується новими словами, вільно висловлюється. Полюбить читати не тільки дитячу літературу, а й дорослу. З легкістю вирішує складні задачі для яких потребуються розумові зусилля. Задає багато запитань. Оригінально мислить і пропонує нестандартні відповіді, рішення, дуже спостережливий, швидко реагує на нову інформацію та легко її сприймає. Любить читати науково-популярні книги та журнали. Не впадає у відчай, коли його задуми та проекти не підтримують вчителі або батьки. Намагається зрозуміти причини і наслідки подій. Проводить багато часу над створенням проектів, конструюванням. Любить обговорювати наукові події, винаходи, часто замислюється над цим. Може вільно побудувати розповіді, починаючи від зав'язки сюжету й закінчуючи розв'язкою конфлікту;

- художній, зображальній (малюнки містять зображення різноманітних предметів, ситуацій, людей, побачених раніше. Дитина з цікавістю ставиться до творів візуального мистецтва. Не стандартно вибирає матеріал, кольори, самостійно створює оригінальний сюжет композицій з будь-яких матеріалів: квітів, малюнків, паперу тощо). У вільний час багато малює, створює композиції, що мають художнє значення (наприклад, прикраси для себе, для дому). Використовує малюнок або ліплення, щоб висловити свої почуття і настрій;

- музичній та хореографічній (добре відчуває ритм, мелодію, добре співає. Має гарний голос, данні до гри на музичних інструментах та занять хореографією (слух, чуття ритму, музичну пам'ять, пластичність) Вкладає багато почуттів у гру на музичному інструменті, спів чи танець. Любить слухати живу музику та виступи професійних виконавців та колективів;

- артистичні (легко входить у роль, відтворюючи образ іншої людини, персонажа тощо. Цікавиться акторською грою, розуміє емоційні стани та володіє художніми засобами, щоб їх передати. Виразно, проникливо читає тексти (вірші), змінюючи тональність, гучність, швидкість та інтонації голосу. Вміло розіграє будь-яку сценку, передає емоційний стан за допомогою невербальних засобів (міміки, жести, пози). Прагне викликати емоційну реакцію в інших людей, коли про що-небудь із захопленням розповідає. Правдиво та яскраво передає почуття, емоційні переживання, розкриває художній образ героя;

- літературні (з легкістю придумує щось нове й незвичайне, коли розповідає про що-небудь знайомим. Вміє під час розповіді виділяти головне, найхарактерніше. Розповідаючи про щось, вміє дотримуватися одного сюжету, не втрачає головної думки. Любить писати оповідання та вірші. Майстерно передає основні риси характеру своїх героїв їх зовнішність, передає почуття, настрої, характер. Вибирає для своїх оповідань ті слова, які добре передають емоції, почуття);

- технічні (добре вміє майструвати, займатися різними ремеслами. У світ його уподобань входить конструювання машин, приладів, моделей. Цікавиться як працюють різні прилади. Може читати нескладні креслення механізмів, використовувати старі деталі для створення нових виробів, іграшок, приладів. Цікавиться причинами несправності приладів, намагається відремонтувати прості прибори. Читає журнали про механізми, любить їх замальовувати);

- спортивні (енергійний, потребує якомога більше фізичних рухів. Любить брати участь у спортивних іграх естафетах, конкурсах і змаганнях. Постійно досягає успіхів у якомусь виді спортивної діяльності (гри). Бігає швидше за інших, має вищі

показники у різних швидкісних чи силових вправах. Цікавиться світом великого спорту (Барановська І.Г., 2007, 2017; Зорочкіна Т., 2009)

Головним завданням позашкільних закладів освіти, як центрів безперервної освіти (охоплює дітей віком від 5 – 18 років), є створення не лише належних умов для вільного інтелектуального та духовного розвитку, становлення творчої та креативної особистості, а забезпечення оптимальної життєтворчої атмосфери для їх прояву та реалізації. Як зазначав С. Шацький, організатор перших позашкільних закладів, дитячі клуби – центри, де дитяче життя будуватиметься на основі вимог, які беруть свій початок із природи дитини; це таке творче об'єднання вихованців, де створені найсприятливіші умови для різноманітних зустрічей, цікавого дозвілля, змістовної праці, занять мистецтвом, гри тощо (Шацький С.Т., 1980, с. 255). Структура сучасних позашкільних закладів освіти охоплює широке поле різноманітних за формою та напрямком творчих об'єднань (гуртки, секції, ансамблі, студії тощо). В цих закладах взаємодіють виховні впливи освітньої і соціально-культурної сфер, відбувається процес партнерського співробітництва педагогів та учнів, спрямований на розвиток індивідуальних характеристик особистості, здобуття творчого досвіду дозвіллевої діяльності. Ефективність позашкільних навчальних закладів освіти досягається тільки тоді, коли вони стають цілісними, гармонійними, освітньо-виховними комплексами; тоді заняття в них природно «добудовують» незаповнені проміжки соціального становлення особистості, впливаючи на безперервне і свідоме духовне вдосконалення і самовизначення дітей, – зазначає Т. Сущенко. Педагогічний процес у позашкільному закладі, вважає дослідниця, слід розглядати як цілеспрямоване духовне взаємозбагачення педагогів і дітей в умовах комфортно-сприятливого клімату взаємовідносин та індивідуальної співтворчості (Сущенко Т.І., 1996, с. 16 – 32).

Разом з тим необхідно зазначити, що освітній процес у позашкільних освітніх закладах здійснюється відповідно до індивідуальних можливостей, інтересів і нахилів учнів, а також їх вікових та психофізіологічних особливостей. Він складається із багатогранної системи взаємопов'язаних педагогічних методик і технологій, які уможливають широкий вибір змісту, форм і засобів навчання

учнів, забезпечують альтернативність у задоволенні духовних запитів особистості, її інтересів, пізнавальних та інтелектуальних можливостей на основі диференціації та індивідуалізації освітнього процесу.

Наприклад, Вінницька обласна станція юних натуралістів – позашкільний освітній заклад, який має давню історію та сталі традиції навчання та виховання учнівської молоді. Сьогодні – це сучасний освітній заклад, в якому працює понад 140 учнівських об'єднань за 40 профілями. Вони базуються на принципі доступності та добровільності та охоплюють учнів різних вікових категорій: дошкільного віку, шкільного (молодого, середнього, старшого) віку, студентів. Учнівські творчі об'єднання станції юннатів мають натуралістичне, екологічне, біологічне, природоохоронне, народознавче, краєзнавче, сільськогосподарське спрямування. В них залюбки навчаються діти за інтересами.

У закладі широко впроваджується інтегрований підхід до організації занять: щорічно удосконалюються та оновлюються навчальні програми, до яких введено блоки додаткових знань з екології, народознавства, здорового способу життя, а також дослідницька, масова та природоохоронна робота; діють нетрадиційні форми організації занять (Відеоклуб «Екологія XXI століття», Школа природоохоронного активу, Клуб «Любисток», Ансамбль народної музики «Дударик», Школа фітодизайну, Студія флористики, Ляльковий театр «Росинка», гурток «Юні садівники», факультет громадських професій, центр медіа-грамотності «#zliva», Мала академія наук тощо); проводяться експедиційні походи, конкурси, акції, операції, вікторини, свята, концерти, виставки, зустрічі, організуються фольклорні експедиції, екскурсії, літній оздоровчий табір, інтерв'ю, створюються рекламні ролики та телепрограми, що дозволяє найбільш здібним та обдарованим учням отримувати необхідні знання та удосконалювати здібності, проводити дослідження та експерименти на навчально-дослідних ділянках, в теплицях, в акваріумному та актовому залах та презентувати свої творчі досягнення на великий загальний людський захід. Робота з обдарованими дітьми у закладі проводиться за індивідуальним планом теоретичних та практичних занять, який складає керівник творчого об'єднання для кожної обдарованої дитини. Заклад надає можливість представляти та захищати свої інноваційні підходи розвитку творчої обдарованості дітей у позашкільних закладах освіти

здобутки кращим вихованцям на всеукраїнських та міжнародних конкурсах, олімпіадах, фестивалях тощо.

Висновки і пропозиції. Впровадження інноваційних підходів у діяльність позашкільних закладів освіти сприятиме своєчасному виявленню та розвитку обдарованості дитини, інноваційні форми організації занять приваблюють вихованців своєю новизною, нестандартністю, оригінальністю, розширенням можливостей та перспектив. Подальшої уваги дослідників потребують питання виявлення ранньої обдарованості дошкільників, забезпечення наступності розвитку обдарованості дітей дошкільного та молодшими шкільного віку.

Література

- Барановська І.Г. Методичні засади художньо-творчої самореалізації підлітків в умовах діяльності ансамблю народної музики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. / Барановська Ірина Георгіївна. К., 2007. 177 с. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/1371>.
- Барановська, І. Вокальна підготовка майбутніх учителів музики засобами театрального мистецтва. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : науковий журнал. 2017. № 10 (74). С. 150–159 URL <http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/4952>
- Васильченко Л І. Психолого-педагогічні особливості обдарованих дітей. *Педагогіка і психологія: вісник АПН України*. 2007. № 4. С. 32–39.
- Загребельна О.О. Дослідження проявів інтелектуальної та творчої обдарованості: теоретичний аналіз. *Обдарована дитина*. 2008. № 8. С. 63–67.
- Закон України «Про позашкільну освіту». *Освіта України*. 2018.
- Зорочкіна Т. Види та типи обдарованості особистості. *Наукові записки серія : педагогічні науки*, 2009 № 122. С.147–152
- Конвенція про права дитини URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
- Матюшкин А.М. Одаренные и талантливые дети. *Вопросы психологии*. 1988. №4. С. 88-97.
- Моляко В.А. Творчий потенціал людини як психологічна проблема. *Обдарована дитина*. 2005. № 6. С. 2–9.
- Пустовіт Г. Позашкільна освіта: сутність, мета, перспективи. *Рідна школа*. 2003. №2. С.14–18.
- Сущенко Т.І. Позашкільна педагогіка : навч. посібник. Київ : ІСДО, 1996. 144 с.
- Тадеев П. Обдарованість і творчість особистості: американський підхід : монографія. Тернопіль : Навч. книга Богдан, 2008. 240с.
- Тарасова Г.В. Организационно-педагогические условия развития готовности учителя к работе с одаренными детьми : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. / Тарасова Г.В. Казань, 2005. 267 с.

Шацкий С.Т. Что такое клуб? // Избр. пед. соч.: в 2 т. Москва: Учпедгиз, 1980. Т. 1. С. 258 -266.

References

- Baranovs'ka, I.H. (2007), *Metodychni zasady khudozhn'o-tvorchoi samorealizatsii pidlitkiv v umovakh diial'nosti ansambliu narodnoi muzyky* : [Methodical principles of artistic and creative self-realization of adolescents in the conditions of the ensemble of folk music]: Candidate's thesis: 13.00.02. K., 177.URL <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/1371>. (ukr).
- Baranovs'ka, I. (2017), Vocal training of future music teachers by means of theatrical art. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsijni tekhnolohii* : naukovyj zhurnal. № 10 (74). – S. 150–159
URL <http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/4952> (ukr).
- Vasyl'chenko, L.I. (2007), Psychological and pedagogical features of gifted children. *Pedahohika i psykholohiia: visnyk APN Ukrainy*. № 4. S. 32–39. (ukr).
- Zahrebel'na ,O.O. (2008), Research of manifestations of intellectual and creative talent: theoretical analysis. *Obdarovana dytyna*. № 8. S. 63–67. (ukr).
- Zakon Ukrainy «Pro pozashkil'nu osvitu». Osvita Ukrainy. 2018. (ukr).
- Zorochkina, T. (2009), Types and types of gifted personality. *Naukovi zapysky seriia* : *pedahohichni nauky* № 122 S.147–152 (ukr).
- Konventsiiia proprava dytyny URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021(ukr).
- Matiushkyn, A.M. (1988) Gifted and talented children. *Voprosy psykholohyy*. №4. S. 88-97. (ukr).
- Moliako, V.A. (2005), The creative potential of a person is a psychological problem. *Obdarovana dytyna*. № 6. S. 2–9. (ukr).
- Pustovit, H. (2003), Out-of-school education: essence, purpose, prospects. *Ridna shkola*. №2. S.14–18. (ukr).
- Suschenko, T.I. (1996), *Pozashkil'na pedahohika* : Navch. posibnyk. Kyiv : ISDO, 144 (ukr).
- Tadeiev, P. (2008), *Obdarovanist' i tvorchist' osobystosti* : amerykans'kyj pidkhid : monohrafiia. Ternopil' : Navch. knyha Bohdan, 240s. (ukr).
- Tarasova, H.V. (2005), *Orhanyzatsyonno-pedahohycheskye uslovyia razvytyia hotovnosti uchytelia k rabote s odarennymy det'my* : [Organizational and pedagogical conditions for the development of a teacher's readiness to work with gifted children]: Candidate's thesis: 13.00.04. K., 267. (rus).
- Shatskyj, S.T. (1980), *Chto takoe klub?* // *Yzbr. ped. soch.*: v 2 t. Moskva: Uchpedhyz, T. 1. S. 258 -266. (rus).

ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОЙ ОДАРЕННОСТИ ДЕТЕЙ ВО ВНЕШКОЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Барановская Ирина Георгиевна, кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры художественных дисциплин дошкольного и начального образования ВГПУ имени М. Коцюбинского
ул. Острожского, 32, 2100, г. Винница, Украина, iriskab1468@gmail.com

Чернятинская Анастасия Сергеевна, студентка факультета дошкольного, начального образования и искусств ВГПУ имени М. Коцюбинского
ул. Острожского, 32, 2100, г. Винница, Украина, achernyatinska@bk.ru

Похылая Светлана Сергеевна, студентка факультета дошкольного, начального образования и искусств ВГПУ имени М. Коцюбинского
ул. Острожского, 32, 2100, г. Винница, Украина, pokhila1998@gmail.com

***Аннотация.** В статье освещены проблемы развития творческой одаренности детей во внешкольных учебных заведениях. Установлено, что одаренные дети (дети с особыми образовательными проблемами) в современном образовательном пространстве являются наиболее незащищенным звеном общества. В быстро изменяющемся мире они требуют особого внимания со стороны учителей, родителей, психологов и медиков в процессе воспитания, обучения, адаптации, социализации и самореализации личности. Раскрыто уникальность понятий «одаренность» и «творческая одаренность» ребенка. Проанализированы работы ученых, исследованы компоненты и показатели детской одаренности. Внешкольные учебные заведения в Украине имеют давние традиции обучения и воспитания учащейся молодежи по интересам, предпочтениям, индивидуальными возможностями. Принципы их деятельности позволяют учитывать индивидуальные особенности каждого ребенка. На примере работы Винницкой областной станции юных натуралистов освещены инновационные подходы развития творчески одаренных детей. Дальнейшего внимания исследователей требуют вопросы выявления ранней одаренности дошкольников, обеспечение преемственности развития одаренности детей дошкольного и младшего школьного возраста.*

***Ключевые слова:** внешкольные учебные заведения; инновационные подходы; специальные дарования; способности; творческая одаренность.*

INNOVATIVE APPROACHES FOR THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY OF CHILDREN IN EDUCATIONAL SCHOOLS OF EDUCATION

Iryna Baranovska, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Artistic Disciplines of Pre-school and Primary Education of the VSPU named after M. Kotsyubinsky
32, Ostroz'koho St., Vinnytsia, Ukraine 2100, iriskab1468@gmail.com

Anastasia Chernyatinska, a Bachelor's Degree Student, Faculty of Pre-School, Primary Education and Arts VSPU named after M. Kotsyubinsky
32, Ostroz'koho St., Vinnytsia, Ukraine 2100, achernyatinska@bk.ru

Svitlana Pokhyla, a Bachelor's Degree Student, Faculty of Pre-School, Primary Education and Arts VSPU named after M. Kotsyubinsky
32, Ostroz'koho St., Vinnytsia, Ukraine 2100, pokhyla1998@gmail.com

Text of the abstract. The article reveals the problems of development of children's creative talent in out-of-school educational institutions. It has been determined that gifted children (children with special educational problems) are the most vulnerable in society in the modern educational space. They require special attention from teachers, parents, psychologists and doctors in the process of education, training, adaptation, socialization and personality realization in a fast changing world. The uniqueness of the concept of "creative talent" of the child is proved. The work of scientists is analyzed, components and indices of child giftedness are studied. Indicators of giftedness are abilities (intellectual, artistic, musical, choreographic, artistic, technical, sports) to a certain type of activity. Creative abilities form the basis of the development of creative talent of the child. Out-of-school educational institutions in Ukraine have long-standing traditions of teaching and upbringing students according to their interests, preferences, and individual abilities. The principles of their activities allow taking into account the individual characteristics of each child. The multifaceted system of interrelated pedagogical techniques and technologies enables a wide range of content, forms and means of teaching students, provides an alternative to meeting the spiritual needs of the child, her interests, cognitive and intellectual opportunities based on the differentiation and individualization of the educational process. The research is based on the example of the work of the Vinnytsia regional station of young naturalists. Researchers need further attention to identify early gifted preschoolers, ensuring the continuity of the development of giftedness of children of preschool and primary school age.

Key words: *abilities; creative talent; innovative approaches; out-of-school educational institutions; special talents*